

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden**530**

Vragen van het lid **Wilders** (Groep Wilders) aan de minister van Justitie over *het laten opstellen van testamenten conform de sharia*. (Ingezonden 11 oktober 2006)

1
Bent u bekend met de artikelen «Dochters moslims gedupeerd door sjaria-testament»¹ en «De polder biedt alle ruimte voor de sjaria»?¹

2
Deelt u de mening dat het merkwaardig is dat in Nederland testamenten worden opgesteld volgens de regels van de sharia?

3
Deelt u voorts de mening dat het onwenselijk is, dat als gevolg van deze op de sharia gebaseerde testamenten, dochters de helft erven van wat zonen krijgen? Kunt u aangeven hoe vaak dit voorkomt in Nederland?

4
Vindt u dat man en vrouw in Nederland ook voor het privaatrecht volkomen gelijkwaardig zijn en dat testamenten – die gebaseerd zijn op de sharia – waar mannen bevoordeeld worden boven vrouwen, ontoelaatbaar moeten zijn in Nederland? Zo ja, bent u dan bereid om wettelijk vast te stellen dat er in het Nederlandse erfrecht geen plaats

is voor ongelijke behandeling van mannen en vrouwen gebaseerd op de sharia? Zo neen, waarom niet?

¹ Trouw, 7 oktober 2006.

Antwoord

Antwoord van minister **Hirsch Ballin** (Justitie). (Ontvangen 22 december 2006), zie ook Aanhangsel Handelingen nr. 251, vergaderjaar 2006–2007

1
Ja.

2
Van de sharia bestaan in verschillende islamitische landen uiteenlopende uitwerkingen en interpretaties. Islamitische rechtsopvattingen over erfrecht vormen, althans in Marokko, een tamelijk gecompliceerd samenstel van onderling samenhangende regels. Voorts dienen die regels te worden gezien in verband met rechtsopvattingen van niet-erfrechtelijke aard, bijvoorbeeld ten aanzien van de mogelijkheid om aan bepaalde personen bij leven schenkingen te doen, en met verplichtingen tot het verstrekken van levensonderhoud aan verwanten. Een onderdeel van de erfrechtelijke regels bestaat erin dat onder omstandigheden aan een zoon van de erflater een groter erfdeel toekomt dan aan een dochter.

Het Nederlandse erfrecht gaat uit van het beginsel van de testeeervrijheid: degene die een testament opstelt, kan daarin vrijelijk beslissen wat er na zijn overlijden met zijn vermogen zal gebeuren. De testeeervrijheid is evenwel niet onbeperkt. Zo kan de erflater niet voorbijgaan aan de rechten van zijn schuldeisers, die zich voor hun vorderingen op de nalatenschap kunnen verhalen. Verder kent het Nederlandse erfrecht – indien de erflater gehuwd is – een sterke bescherming van de langstlevende echtgenoot. Die bescherming kan de echtgenoot invoeren als de verzorging van de langstlevende echtgenoot door erfrechtelijke beschikkingen van de erflater in het gedrang komt. Voorts kent het Nederlandse erfrecht net als veel andere landen de legitieme portie, waardoor kinderen van de erflater aanspraak kunnen maken op een bedrag uit de nalatenschap van ten minste de helft van hetgeen hun zonder testament zou toekomen. Op zichzelf staat het elke erflater, met inachtneming van het voorgaande, vrij zijn testeeervrijheid te benutten om af te wijken van de zonder testament geldende regel dat ieder kind van de erflater een gelijke aanspraak heeft. De motieven van de erflater kunnen daarbij van velerlei aard zijn. In veel gevallen zullen die motieven ook niet behoeven te blijken uit het testament.

3

Hoewel het beginsel van de testeevrijheid ruimte laat aan erflaters om te kiezen wie er van hem of haar erft en hoeveel dat zal zijn, onderschrijf ik dat het onwenselijk is wanneer dochters stelselmatig slechts de helft zouden erven van wat zoons erven. Ik merk daarbij wel op dat een erfrechtelijke bevoordeling van een zoon in de praktijk gepaard kan gaan met een bevoordeling langs andere weg van de dochter. Gedacht kan worden aan schenkingen bij leven, bijvoorbeeld ter gelegenheid van een huwelijk.

Over de vraag hoe vaak een en ander voorkomt in Nederland, zijn mij geen gegevens bekend. De inhoud van uiterste wilsbeschikkingen is geheim zolang de testateur nog in leven is.

4

Inderdaad zijn man en vrouw in Nederland ook voor het privaatrecht volkomen gelijkwaardig. Daaruit volgt echter niet dat een testament waarin kinderen van de erflater een ongelijk deel van de nalatenschap krijgen, steeds reeds op die grond ontoelaatbaar is.

In dit verband is van belang dat een uiterste wilsbeschikking nietig is, als haar inhoud in strijd is met de goede zeden of de openbare orde, of als voor de uiterste wilsbeschikking een beweegreden is vermeld die in strijd is met de goede zeden of de openbare orde (artikel 4:44 BW). Naar ik meen biedt deze wettelijke bepaling het juiste kader voor de beoordeling van testamenten waarop de vragen betrekking hebben. Zij brengt niet mee dat een ongelijke testamentaire behandeling reeds op die grond nietig is.

Als een wilsbeschikking fundamentele grondslagen van de rechtsstaat, zoals de gelijkheid van man en vrouw, schendt, kan worden aangevoerd dat deze wegens de inhoud of de daarbij vermelde beweegreden op die grond nietig is. Het is aan de rechter, dit te beoordelen.

In voorkomende gevallen zal de notaris die behulpzaam is bij het opstellen van het testament, de erflater erop moeten wijzen dat een door de testateur gewenste bevoordeling van zoons boven dochters in strijd kan komen met de goede zeden of de openbare orde. Wanneer de werkzaamheid van de notaris naar diens redelijke overtuiging leidt tot strijd met het

recht of de openbare orde, is hij verplicht zijn dienst te weigeren (artikel 21 van de Wet op het notarisambt). Derhalve zal de notaris in dergelijke gevallen, hoewel de beoordeling van de grenzen van de openbare orde uiteindelijk aan de onafhankelijke rechter is, ernstig moeten overwegen zijn diensten te weigeren. Ik teken daarbij wel aan dat het naar de indruk van de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie niet vaak zal voorkomen dat een testateur de achtergrond van zijn wensen uitdrukkelijk zal vermelden. Ook zullen doorgaans geen gegevens voorhanden zijn over eventuele schenkingen tijdens leven. Is de nalatenschap opengevallen, dan kan een daardoor achtergestelde dochter de geldigheid van een zodanig testament in rechte betwisten. Alsdan is het aan de rechter te beoordelen of de goede zeden en de openbare orde de nietigheid van het testament meebrengen.